P / 6670131

Ministarstvo poljoprivrede
Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane
KLASA: 322-01/15-01/1105
URBROJ: 525-10/0246-16-1

Program

utvrđivanja proširenosti krpeljnog encefalitisa u Republici Hrvatskoj

Zagreb, Travanj 2016.

SADRŽAJ:

1. **UVOD**

2. **ZAKONODAVNI OKVIR**

3. **CILJ PROGRAMA**

4. **POPULACIJA ŽIVOTINJA UKLJUČENA U PROVEDBU PROGRAMA**
5. **TRAJANJE PROGRAMA**

6. **GEOGRAFSKO PODRUČJE PROVEDBE PROGRAMA**

7. **NADLEŽNA TIJELA I ORGANIZACIJE UKLJUČENE U PROVEDBU PROGRAMA**

8. **LABORATORIJI**

9. **UZORKOVANJE**

10. **MJERE BIOSIGURNOSTI I PREPORUKE POSJEDNICIMA**

11. **FINANCIRANJE**

12. **IZVJEŠĆIVANJE**

1. UVOD

Krpeljni encefalitis (KE) je najznačajnija krpeljima prenosiva zoonoza u Europi. Virus KE je mali (40-60 nm), kuglasti, ovijeni RNK virus koji pripada porodici *Flaviviridae*, rodu *Flavivirus*, serokompleksu krpeljnog encefalitisa.

Bolest je odavno poznata, a posljednjih godina ima svojstva re-emergentne zoonoze sa sve većom učestalošću kako na poznatim endemijskim, tako i u potpuno novim područjima. Re-emergentnost ove bolesti pripisuje se različitim promjenama čimbenika rizika, poput primjerice socio-demografskih i gospodarskih promjena. Nadalje, značajan je i utjecaj globalnog zatopljenja s posljedičnim promjenama u proširenosti vektora i rezervoara koje će se nedvojbeno nastaviti i u predstojećem razdoblju. Trenutačno je bolest rasprostranjena širom Europe, od Švicarske i baltičkih država do jugoistoka Europe, a najznačajnijim endemskim područjima smatraju se baltičke države, Austrija, Njemačka te Slovenija koja je godinama jedna od država s najvećim brojem prijavljenih oboljenja ljudi. Prema podacima ECDC-a u ovom trenutku 18 država EU-a ima uvedenu neku vrsta nadzora ove bolesti na nacionalnoj razini.

U Republici Hrvatskoj prvi opis oboljenja ljudi datira iz 1953. godine, a bolest se bilježi svake godine s incidencijom od 0,20-1,90/100000 stanovnika. Navedena incidencija temelji se na broju hospitaliziranih pacijenata s potvrđenom dijagnozom. Infekcije su često asimptomatske ili se očituju blagim kliničkim znakovima tako da je stvarna incidencija zasigurno višestruko veća.

Što se tiče veterinarske medicine, sporadična oboljenja domaćih životinja su opisivana u pasa i konja. Ono što naglašava dodatni značaj veterinarske kontrole je sve češće opisivan prijenos uzročnika na ljude nepasteriziranim mlijekom i mliječnim proizvodima. Navedeno je opisano i u nama susjednim državama poput Slovenije i Mađarske, a postoje indicije da je tijekom 2015. godine jedna obiteljska epidemija na području RH uzrokovana upravo alimentarnom infekcijom.

Uslijed izostanka sustava nadzora proširenosti ove bolesti, osim prikupljanjem podataka o oboljelim ljudima, na području RH tijekom 2014. i 2015. godine načinjena su preliminarna istraživanja seroprevalencije KE u konja i pasa. Rezultati su potvrdili seroprevalenciju u konja od 5,1% sa značajnom varijacijom ovisno o području na kojem su boravile pretraživane životinje. Postignuti rezultati su bili u izravnoj korelaciji s incidencijom u ljudi. Pretraživanjem pasa dokazane su pozitivne životinje (seroprevalencija 1,1%) na području Zagreba. Navedeni rezultati ukazuju na rizik od oboljenja životinja te potvrđuju mogućnost prikupljanja podataka značajnih za javno zdravstvo. Cijepljenje ljudi u RH provodi se dragovoljno pa seroprevalencija u ljudi ne korelira sa stvarnim rizikom i definiranjem rizičnih endemijskih područja. Preliminarni podaci dobiveni pretraživanjem životinja te način provedbe imunoprofilakse ljudi nameću uvođenje kontrole ove opasne zoonoze sustavnim pretraživanjem životinja kao značajan model za provođenje epidemioloških istraživanja.

Odredbe ovoga Programa izrađene su u suradnji Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske, Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane.

2. ZAKONODAVNI OKVIR

Program je donesen na temelju članka 12., stavaka 1. i 4. Zakona o veterinarstvu („Narodne novine“, br. 82/13 i 148/13) te se istim provodi Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju od 01. Travnja do 31. Prosinca 2016. Godine, Narodne novine“ br. 31/2016.

3. CILJ PROGRAMA

Cilj Programa je prikupljanje informacija o aktivnosti virusa krpeljnog encefalitisa na području RH, uključivši i urbana područja.

Navedeno će omogućiti određivanje područja cirkulacije uzročnika pretraživanjem sentinel životinja te sukladno prikupljenim podacima kategorizaciju različitih područja RH prema stupnju rizika za pojavu bolesti u životinja i ljudi.

Uz to ustanoviti će se cirkulacija virusa u urbanim područjima središnje i istočne Hrvatske. Prikupljeni podaci poslužiti će kao smjernica za uspostavu sustava nadzora bolesti u sljedećim godinama, sukladno rezultatima provođenja protuepidemijskih mjera te procjenu potrebe za uspostavom dodatnih nadzora u području sigurnosti hrane.

Sveukupno provedbom Programa prikupiti će se početni podaci za uvođenje sustava nadzora krpeljnog encefalitisa u svrhu zaštite zdravlja životinja, sigurnosti hrane i zaštite zdravlja ljudi u zemlji.

4. POPULACIJA ŽIVOTINJA UKLJUČENA U PROVEDBU PROGRAMA

U svrhu provedbe Programa pretražiti će se ukupno 1869 seruma kopitara s područja RH. Broj uzoraka po svakoj županiji je istovjetan te će ukupno biti pretraženo po 89 seruma kopitara iz svake županije.

U svrhu utvrđivanja proširenosti virusa krpeljnog encefalitisa u urbanim područjima, pretražiti će se serumi pasa s područja četiriju gradova,u kojima je zabilježen najveći broj oboljelih ljudi od ove bolesti. . Programom je predviđeno pretraživanje ukupno 356 uzoraka seruma pasa, po 89 uzoraka iz svakog od četiriju gradova obuhvaćenih provedbom mjera Programa.

Serumi pasa prikupljaju se nasumičnim odabirom ostatnih seruma životinja kojima je krv uzorkovana tijekom kliničke obrade u druge dijagnostičke svrhe.

5. GEOGRAFSKO PODRUČJE PROVEDBE PROGRAMA I TRAJANJE PROGRAMA

Program utvrđivanja proširenosti krpeljnog encefalitisa u Republici Hrvatskoj provoditi će se na području cijele RH u razdoblju od 01. svibnja do 31. prosinca 2016. godine.

Kako do sada ne postoje cjeloviti podaci o proširenosti krpeljnog encefalitisa na području Republike Hrvatske Program će se u dijelu pretraživanja kopitara provesti ravnomjerno na području cijele RH uključujući sve županije RH.

U svrhu utvrđivanja proširenosti virusa krpeljnog encefalitisa u urbanim sredinama, u kojima nije moguće provesti nadzor preko sentinel kopitara, pretraživati će se psi s područja gradova Zagreba, Varaždina, Bjelovara i Slavonskog Broda, s obzirom da se prema podatcima humane epidemiološke službe na njihovom području svake godine bilježe oboljenja ljudi.

6. NADLEŽNA TIJELA I ORGANIZACIJE UKLJUČENE U PROVEDBU PROGRAMA

Tijelo nadležno za provedbu ovoga programa je Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane.

Prikupljanje i dostavu uzoraka provode ovlaštene veterinarske organizacije te djelatnici Veterinarskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu.

7. LABORATORIJI

Laboratorijsko pretraživanje dijagnostičkih uzoraka seruma konja i pasa u svrhu realizacije odredbi Programa provodi:

ARTER.lab – Zavod za mikrobiologiju i zarazne bolesti s klinikom
Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Heinzelova 55, Zagreb

Svi serumi pretraživanih sentinel životinja biti će pretraženi imunoenzimnim testom, a pozitivni rezultati potvrdnom metodom, virus neutralizacijskim testom.

Sumnja na infekciju postavlja se dokazom IgG protutijela imunoenzimnim testom.

Potvrđenim slučajem bolesti smatra se pozitivan rezultat serološkog pretraživanja potvrdnim virus neutralizacijskim testom.

8. UZORKOVANJE

Uzorkom za potrebe ovoga Programa smatra se serum prikupljen od konja i pasa.

8.1 Uzorkovanje konja

Serumi konja koji će biti korišteni za provođenje laboratorijske dijagnostike prikupljati će se nasumičnim odabirom iz seruma dostavljenih na pretragu za infekcioznu anemiju kopitara na Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Nasumični odabir uzoraka od uzoraka dostavljenih za pretragu na infekcioznu anemiju kopitara na Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu provode djelatnici ARTER.lab-a.

8.2. Uzorkovanje pasa

Serume pasa koji će biti korišteni za provođenje laboratorijske dijagnostike prikupljati će se nasumičnim odabirom iz ostatnih seruma uzorkovanih u druge svrhe i to na način da s područja grada:

a) Slavonskog Broda uzorke dostavljaju ovlaštene veterinarske organizacije:

1. VETO d.o.o.; Antuna Barca 38, 35000 Slavonski Brod – 45 uzorka, i
2. PRAXIS-VET D.O.O., 108. brigade ZNG 50, 35252 Sibinj- 44 uzorka.

b) Varaždina uzorke dostavljaju ovlaštene veterinarske organizacije:

1. VETERINARSKA STANICA D.D. VARAŽDIN, Trg Ivana Perkovca 24, 42000 Varaždin – 44 uzorka, i
2. VETERINARSKA STANICA IVANEC D.O.O., Varaždinska 15, 42240 Ivanec – 45 uzoraka;

c) Bjelovara uzorke dostavljaju ovlaštene veterinarske organizacije:

1. VETERINARSKA AMBULANTA MAJCAN D.O.O., Krste Frankopana 38, 43000 Bjelovar – 45 uzoraka, i
2. VETERINARSKA STANICA BJELOVAR D.O.O., Slavonska cesta 4, 43000- 44 uzorka

d) Zagreba 89 uzoraka prikupe djelatnici Klinike za zarazne bolesti Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Napomena. Koordinacija dostave uzoraka seruma pasa provodi se u suradnji sa djelatnicima ARTER.lab!

9. MJERE BIOSIGURNOSTI I PREPORUKE POSJEDNICIMA

Uzorkovanje predviđeno programom ne predstavlja biosigurnosni rizik za veterinare niti posjednike.

Tijekom provođenja laboratorijskih pretraga Laboratorij je obvezan osigurati i poštovati sve potrebite biosigurnosne mjere u svrhu zaštite djelatnika.

Na gospodarstvima na kojima se potvrde serološki pozitivne životinje posjednici trebaju svaku promjenu zdravstvenog stanja životinja prijaviti ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji.

Ukoliko na gospodarstvima na kojima se potvrde serološki pozitivne životinje borave i preživači, preporuka je posjednicima provesti pretraživanje preživača, uz obveznu pasterizaciju mlijeka koje se koristi u prehrani ljudi, do završetka laboratorijskih pretraga .

10. FINANCIRANJE

Troškovi provođenja ovoga programa u populaciji konja i pasa podmiruju se u cijelosti iz sredstava državnog proračuna.

Iznimno, troškove uzorkovanja i pretraživanja preživača prema preporuci iz točke 9. ovoga Programa, a na temelju zahtjeva posjednika životinje, u cijelosti podmiruje posjednik.

11. IZVJEŠĆIVANJE

Laboratorij naveden pod točkom 7. ovoga Programa dužan je:

- u najkraćem mogućem roku izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane i nadležnog veterinarskog inspektora o svakom pozitivnom nalazu;
- o svim negativnim nalazima izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane jednom mjesečno.
- jednom mjesečno dostavljati podatke o pretraživanju svih uzoraka.